

Asia: 1/41/2016

Lausuntopyyntö yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (TATTI) mietinnöstä ja työryhmän ehdotuksesta hallituksen esitykseksi uudeksi tietosuojaiksi

1 luku. Yleiset säännökset

Yleiset kommentit

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Muistisairas Suomi ?

Museoalan ammattiliiton lausunto EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanotyöryhmän (TATTI) mietintöön 8.9.2017

Museoalan ammattiliitto MAL ry pitää erittäin ongelmallisena toimialalleen nyt esitettyjä muutoksia tietosuoja-asetukseen. Museoalan on vaikea suorittaa yhteiskunnallista tehtäväänsä kulttuurin tallentajana ja esittäjänä, jos lakiin ei tule erillislainsäädäntöä, joka ottaa huomioon museokontekstin erityispiirteet.

Museoiden tulee edistää kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevan tiedon saatavuutta tallentamalla siihen liittyvää tutkimusta, opetusta ja tiedonvälitystä sekä näyttely- ja julkaisutoimintaa. (Museolaki 1. §). Museoissa harjoitettava tiedonkeruu ja esittäminen palvelevat yleistä etua. Historiallista tai tieteellistä tutkimusta varten saa henkilötietoja käsitellä muilla kuin sen 8. §:n 1. momentissa säädetyillä perusteilla, jos tutkimusta ei voi suorittaa ilman henkilön yksilöintiä koskevia tietoja ja jos rekisteröityjen suostumusta ei tietojen suuren määrän, tietojen iän tai muun sellaisen syyn vuoksi ole mahdollista hankkia. Museotoimessa tietojen ikä on usein sellainen peruste, että rekisteröityjen suostumusta on vaikea hankkia - erityisesti kuva-arkistojen kohdalla. Jos laki toteutuu ehdotuksen mukaisesti, on vuosikymmenten työ vaarassa pyyhkiytyä. Kuva-arkistoissa on miljoonia kuvia ja niissä lukematon määrä kuvia ihmisistä, joiden tietoja eikä näin ollen myöskään suostumusta ole saatavilla. Kuitenkin kuvien julkaiseminen verkkopalveluissa mahdollistaa

tietoyhteiskuntatavoitteiden mukaisen historiallisen ja tieteellisen tutkimuksen. Arkistoihin on tallentunut ja tallentunee aineistoa, joissa yksiselitteistä lupaa ei ole ollut mahdollista saada, vaikka museotoimi kouluttaa ja pitää yllä tietosuojalain mukaisia hyviä käytänteitä omassa toiminnassaan.

Mietinnössä todetaan arkistolaitoksella tarkoitettavan henkilötietolain 35. §:ssä Kansallisarkistoa, josta säädetään arkistolaissa. Muita siihen verrattavia arkistoja ovat henkilötietolakia koskeneen hallituksen esityksen mukaan mm. ulkoasiainministeriön arkisto, sota-arkisto ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkisto sekä ammattiliittojen arkistot (HE 96/1998 vp). Vähintäänkin arkistolaitokseen verrattaviksi arkistoiksi voidaan lukea myös merkittävien kansallisten museoiden arkistot kuten Museoviraston ja Kansallisgallerian arkistot. Nämä organisaatiot keräävät oman alansa erityistietoa ja niiden arkistot ovat merkittäviä tieteellisen ja historiallisen tutkimuksen lähteitä sekä täysin verrattavia Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran arkistoon. Niin ikään ammatillisesti hoidettu museolaitos hoitaa huolellisesti sille annettuja tehtäviä ja kansallisen lainsäädännön ei pidä olla niin vaikea ja ristiriitainen, että perustehtävän hoito käy sille mahdottomaksi. Selvityksessä todetaan, että viranomaisilla tai julkishallinnon tai yksityisten elimillä, jotka ylläpitävät yleistä etua koskevia tietueita, voi edelleenkin jäsenvaltion lainsäädännön nojalla olla palveluita, joilla on lakisääteinen velvoite hankkia, säilyttää, arvioida, järjestää, kuvailla, välittää, edistää ja levittää tietueita.

Suomen hallitusohjelmissa on jo 1990-luvulta lähtien korostettu digitalisaation merkitystä kulttuuriperintöorganisaatioiden kehittämisessä. Kehittämiseen on myös käytetty huomattavasti julkista rahaa. Näitä digitaalisia palveluita ovat mm. Finna, SA-kuva, Elonet ja AHAA. Tietosuojalakiluonnos palauttaisi kulttuuriperintöorganisaatiot vuosikymmeniä ajassa taaksepäin. Muistiorganisaatioiden digitaalisten palveluiden kautta myös kansalaiset voivat esteettömästi tutustua oman maansa historiaan. Erilaisten henkilökuvien säilyttäminen ja tarjoaminen käyttöön asiakkaille verkkopalveluissa ja museoissa koetaan tärkeäksi asiaksi.

Esitetyt vahingonkorvausvaatimukset sakkojen muodossa ovat todella mittavat ja museoalalla jo pelkkä uhan olemassaolo halvaannuttaa lakisääteistä toimintaa. Erityislainsäädännöllä tulisi turvata museoiden oikeudet suorittaa perustehtävänsä aivan kuten rikosoikeudellisiin perustein turvataan mm. vakuutusyhtiöiden erityistarpeet. Museoiden toiminta henkilötietojen keräämisen ja tallentamisen osalta on henkilötietolain 8. §:n mukaista. Lisäksi perusteluissa todetaan, että ehdotus vastaa henkilötietodirektiivin 7. artiklan c-alakohtaa, jonka mukaan henkilötietojen käsittely on sallittua, jos se on tarpeen rekisterinpitäjälle lain mukaan kuuluvan velvoitteen täyttämiseksi. Sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus sekä taiteellinen ja kirjallinen ilmaisu tulee olla vastaisuudessakin mahdollista nykyisen kaltaisesti.

Museoilla ei ole mieltä kerätä tai säilyttää arkistoja, joita ei voi käyttää nyky-yhteiskunnan haasteiden mukaisesti. Tietosuoja-asetuksen kansallista soveltamista koskevan lain jatkovalmisteluvaiheessa tulee huomioida kulttuurihistoriallisen aineiston keräämiseen, tallentamiseen ja esittämiseen liittyviä erityispiirteitä. Toteutuessaan suunnitellussa muodossa kansallinen tietosuojalaki vaarantaisi museoiden perustehtävän, kokoelmien ja niihin liittyvän tiedon

tallentamisen ja välittämisen kaikkien käyttöön, mikä on vastoin aineistojen hyödyntämisperiaatteita.

EU:n yleinen tietosuoja-asetus on kansallisesti suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä, mutta se jättää jäsenvaltioille eräissä asioissa direktiivinomaista kansallista liikkumavaraa. Museoalan ammattiliitto esittää, että kansallisessa lainsäädännössä säädetään kaikille kulttuuriorganisaatioille mahdollisuus käsitellä ja esittää aineistojaan arkistolaitoksen lailla.

2 luku. Käsittelyn oikeusperuste eräissä tapauksissa

Yleiset kommentit käsittelyn lainmukaisuutta koskevasta 3 §:stä.

-

Yleiset kommentit erityisiä henkilötietoryhmiä koskevasta 5 §:stä ja rikostuomioita ja rikkomuksia koskevasta 6 §:stä.

-

Tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamiseen lapselle sovellettavan ikärajan tulisi olla:

-

Ikärajaa koskevat perustelut

-

3 luku. Valvontaviranomainen

Yleiset kommentit suullista käsittelyä seuraamuslautakunnassa koskevasta 16 §:stä

-

Muut yleiset kommentit valvontaviranomaista koskevasta 3 luvusta.

-

4 luku. Oikeusturva ja seuraamukset

Yleiset kommentit käsittelyn viivästymistä koskevasta 23 §:stä.

-

Tulisiko yleisen tietosuoja-asetuksen 83 artiklan mukaisia hallinnollisia sakkoja voida kohdistaa myös viranomaisiin ja julkishallinnon elimiin?

-

Perustelut

-

Mikäli vastaus hallinnollisten sakkojen kohdistamista viranomaisiin koskevaan kysymykseen on ei, pyydetään esittämään näkemys vaihtoehtoisesta seuraamusjärjestelmästä.

-

Muut yleiset kommentit oikeusturvaa ja seuraamuksia koskevasta 4 luvusta.

-

5 luku. Tietojenkäsittelyn erityistilanteet

Yleiset kommentit henkilötietojen käsittelyä journalistisia, akateemisen, taiteellisen tai kirjallisen ilmaisun tarkoituksia varten koskevasta 27 §:stä.

-

Yleiset kommentit tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia sekä tilastollisia tarkoituksia varten tapahtuvaa käsittelyä koskevista poikkeuksista ja suojaustoimista

-

Muut yleiset kommentit tietojenkäsittelyn erityistilanteita koskevasta 5 luvusta.

-

Laki rikoslain 38 luvun 9 §:n ja 10 §:n 3 momentin muuttamisesta

Yleiset kommentit tietosuojarikosta koskevasta 9 §:stä.

-

Muut mahdolliset kommentit

Muita huomioita työryhmän mietinnöstä ja ehdotuksesta hallituksen esitykseksi

-

Mäkelä Katariina
Museoalan ammattiliitto MAL ry